

Víra a dějiny

Víra má nejrůznější dějinné (ostatně i kosmické, ale to necháme stranou) podoby, a mezi nimi nutně najdeme i četné podoby vadné, dokonce i zvrhlé. Pro náležité porozumění tomu, jak je něco takého možné, jakož i pro náležité rozlišování mezi „pravými“ a „nepravými“ projevy (skutky) víry, je třeba si uvědomit, že „víra“ sama nic nedělá, že není „zdrojem“ aktivity v tom smyslu, jako by už sama jistou počáteční aktivitou byla a jako by se pak v této své počáteční podobě stala součástí (a tedy zase „zdrojem“) celého dalšího pokračování (jež by bylo už jen jakýmsi setrvačným zůstáváním při té již zahájené aktivitě). V tom smyslu je víra (v našem pojetí) něčím, co připomíná některé stránky toho, o čem nejstarší řeční myslitelé (filosofové) uvažovali a přemýšleli jako o ARCHÉ; srovnání tu může dosti pomoci v dalším vyjasňování toho, o č tu jde navíc, co u oněch starších myslitelů nenajdeme.

Nejnápadnější to snad bude právě při zkoumání vztahu mezi vírou a dějinami (tedy nejen ději). ARCHÉ je sice na jedné straně nepochybně „počátkem“ všeho vůbec (takže také dějin, i když presokratici se o dějiny moc nezajímali, zejména ve vztahu k ARCHÉ resp. ve vztahu ARCHÉ k dějinám), ale tak, že se všechno, co má svůj původ v ARCHÉ, posléze do ARCHÉ svým zánikem zase vrací. Víra v našem pojetí (jež ovšem má za to, že na staroizraelské pojetí nejen navazuje, ale že je svým způsobem specificky domýšlí) vede v každém jednotlivém případě „aktivity z víry“ k určitým výsledkům, ovšem pouze prostřednictvím vždy určitého subjektu, takže všechny takové „výsledky“ na sobě nesou nejen znaky „víry“, která tam nesmí být přehlédnuta, ale také určité omezené schopnosti, ochoty či „dobré vůle“ toho či onoho subjektu, který ne vždy udělá to, co udělat má, měl a eventuálně bude mít jako „povinnost“, k níž je a bude vyzýván. Porozumět tomu, co „se stalo“, potom nutně znamená najít cestu, jak odlišit to, co se „stát mělo“, od toho, co se „skutečně stalo“ (jinými slovy: nelze k tomu dospět „objektivně“, „nezaujatě“, „z distance“, nýbrž jen tak, že do příslušného „dění“ těch či oněch aktivit nějak sami vstoupíme a že budeme vskutku hodnotit. Bez takového „hodnocení“, kdy sami musíme „přiznat barvu“, nám prostě všechno nejdůležitější „uteče“, protože nám to zůstane uzavřeno a nepřístupno.

(Písek, 080719-2.)